

מדריך למסע/ מני ברזילאי

דווקא במאה ה-20, מאה שבה הפגין האדם את יכולותיו המדהימות כמסוגל לחיות עמוק מתחת למים לתקופה ארוכה, בצוללות משוכללות, באותה מידה שבה הוא מסוגל לערוך מסע לכוכבים רחוקים, דווקא במאה הזו, התברר שהאדם מממש חלק קטן מאד מהפוטנציאל הטמון בו.

מקובל להניח שאדם ממוצע ממצה אחוזים ספורים בלבד מכלל כישוריו.

כיצד זה בא לידי ביטוי? למשל בעובדה, שרוב בני האדם מסוגלים לשלוף מעט מאד זיכרונות ביחס למה שהם זוכרים באמת. כל טכניקה לשיפור זיכרון ממחישה באופן מיידי ומובהק שרובנו עושים שימוש חלקי מאד ביכולת זו.

דוגמא נוספת היא הכושר הגופני: מי לא זוכר את המשפט של כל מ"כ בטירונות: "אתה עוד תראה למה אתה מסוגל". חווית הטירונות, עם כל הטראומה שבה ממחישה שבאמת אפשר לעשות הרבה יותר עם הגוף שלנו ממה שחשבנו (גם אם אנחנו לא בכושר...).

ההנחה המקובלת במדעי ההתנהגות שהאדם ממצה חלק קטן מיכולתו, אחוזים ספורים בלבד, מבשרת על מהפך חסר תקדים ביחס לשאלה האם ראוי להשקיע בחינוך והשכלה באנשים רגילים או באנשים בעלי יכולות נמוכות ולא רק ב"מחוננים". מדוע? משום שעד למאה ה-20, היה מקובל להניח שיכולותיו של האדם מוכתבות ע"י התורשה בלבד. לכן, הגיוני להניח כי מי שנולד למשפחה בעלת יכולות, ראוי להשקיע בו, ומי שנולד להורים נעדרי השכלה או לחילופין לא מוצלחים במיוחד, ראוי להשקיע בו פחות. ההנחה שהאדם מנצל חלק קטן מיכולתו מחייבת את החברה לעשות כל אשר לאל ידה כדי לתת את הכלים המתאימים כדי שכל אדם יוכל למצות את מקסימום הפוטנציאל הטמון בו גם אם מניחים שהאינטליגנציה עוברת בתורשה.

מה המשמעות המעשית של הדברים הללו?

המשמעות היא, לשם דוגמא, שאדם שמקבל במבחני אינטליגנציה ציון של 100, הנחשב כציון ממוצע באכלוסיה, אם ימצה את הפוטנציאל שלו וימצה במקום 10%, מיצוי של 20% יוכל לעבור "מהפך" ויהפוך מאדם ממוצע, לגאון בקנה מידה בינלאומי. שימו לב שבדוגמא זו אני מתייחס לאדם ממוצע בעל יכולות ממוצעות לחלוטין, לא כל שכן, כשמדובר באדם שיכולותיו מלכתחילה גבוהות יותר. אם כך הדבר, שאלת "מיליון הדולר" היא: איך ממצים את הפוטנציאל של האדם? האם מיצוי הפוטנציאל מוגבל לגיל מסוים? האם יש אנשים שמסוגלים למצות את הפוטנציאל שלהם יותר מאחרים? האם ישנם "טיפוסי אישיות" שממצים את הפוטנציאל שלהם יותר מאחרים? האם גורמים כמו מין, מצב בריאות ואפילו משקל... משפיעים על מיצוי הפוטנציאל?

בטור זה בכוונתי לצאת עמכם למסע ארוך ומרתק שיעסוק בפתרונות שונים ומשונים לשאלה איך תוכלו למצות את הפוטנציאל שלכם, פתרונות, יותר משונים מאשר שונים.

בראשית הדרך, נתרכז בשאלה למה האדם לא ממצה את מרבית יכולותיו? נראה לי כי התייחסות מעמיקה לשאלה זו תוביל אותנו בדרך בלתי "משוחדת" לפתרונות מרתקים לשאלה כצד ניתן למצות את הפוטנציאל האנושי.

התשובה הראשונה שעולה על הדעת, אם אכן יש לאדם פוטנציאל עצום שאינו ממומש, היא שאולי האדם לא צריך את כל הפוטנציאל שלו בחיי היום יום. רמזים מעניינים לאפשרות זאת אפשר לגלות בתופעה פיזית מוזרה שמוכרת לכל חייל שחוה חווית קרב עם נפגעים. התופעה היא שחייל בזמן קרב עלול, חלילה, להיפצע, לאבד יד, להמשיך בלחימה וכלל לא להרגיש כאב. אותו חייל בדיוק, בנסיבות רגילות היה יכול "לצרוח לשמיים" אם האחות בקופ"ח הייתה מחדירה לו מחט בעת קבלת זריקה. מה הקשר? הקשר הוא ששתי הדוגמאות האלה מצביעות דרגות שונות על סף הכאב אצל האדם. אצל האחות בקופ"ח, דקירה קטנה גרמה לצרחות, ובמהלך קרב, קטיעת יד לא עוררה כאב. האם אפשר ללמוד מהדוגמא שמתייחסת לסף הכאב של האדם, על כלל היכולות של האדם? אני טוען שכן! וכאן אנו מגיעים לנקודה חשובה שבה אני מבקש מכם לא

להאמין לי אלא לבדוק את הדברים ולעקוב אחר הטעונוים ולשקול בעצמכם האם הם משכנעים, או לא.

דוגמא נוספת נוגעת לזיכרון אנושי. הזיכרון האנושי הוא אחת החידות הבלתי מפוענחות ביכולות האדם. מצד אחד, אנחנו חווים בחיי היום-יום קושי מעיק קבוע לזכור פרטי פרטים של מה שעובר עלינו. מצד שני, קיימות עדויות מחקריות רחבות היקף שבתהליכים מניפולטיביים, ז"א תהליכי התערבות רפואית וטיפולית, כמו למשל היפנוזה, ניתן "לרענן" את זכרונו של האדם באופן שיוכל לזכור פרטי פרטים מדהימים בהקיפם שהוא לא היה מסוגל אפילו לדמיין שהוא יכול לזכור. ולכן, ביחס לזיכרון, בהחלט אפשרי בשלב הזה של מסענו להניח שאולי האדם באמת לא כל-כך זקוק לכל יכולת הזיכרון המופלאה שלו, ולצרכים המעטים שהוא כבר נדרש אליהם, אולי מספיק מיצוי חלקי של פוטנציאל הזיכרון.

סוג אחר של טעונוים לשאלה מדוע האדם לא ממצה את רוב יכולתו, עוסק בתשובות חברתיות. ייתכן שהחברה האנושית לא מסוגלת להכיל בקרבה כל כך הרבה אנשים בעלי יכולות גבוהות, אחרי הכל, אם כולם יהיו בעלי יכולות גבוהות, איזה תעסוקה היו מוצאים להם המנהיגים שלנו? האם היינו משאירים את הבמה הציבורית רק לאנשים בעלי יכולות כל-כך לא מרשימות?

תשובה נוספת שקשורה לתשובות החברתיות טוענת בהמשך לדברים שיכול להיות שבכל חברה נוצרים מנגנונים של אליטות שמגבילים במודע או לא במודע את יכולת ההמונים להגיע להישגים בחינוך, בהשכלה וכד'.

במאמרים הבאים נעסוק בסיבות אפשריות נוספות לשאלה מדוע ממצה האדם חלק קטן מיכולתו.

לפני סיום, נסכם את עיקרי הדברים: המסע שנעבור בטור זה מכוון לפתח בכם מודעות לפוטנציאל הגלום בכם. המסע למיצוי הפוטנציאל האנושי מניח, כמובן, שלכולנו פוטנציאל עצום בלתי ממומש, ושניתן לממשו. התחלנו את המסע בהתמודדות עם שאלות כמו: למה האדם ממצה רק חלק קטן מיכולתו טענתי היא שהתחקות אחר

התשובות האפשרויות לשאלה זו תאיר, תאשר או תשלול, דרכים למימוש הפוטנציאל הנגזרות מתשובות אלו.

המאמרים הראשונים יעסקו בהקדמה כללית ובמובן הזה, גם תיאורטית אך בהמשך בכוונתי להציע פתרונות וטכניקות מעשיים שיאפשרו לכם את תחילתו של המסע המופלא, המדהים והמשמעותי ביותר בחייכם והוא המסע למימוש הפוטנציאל שלכם.